ZUIDNEDERLANDSE DIALEKTEN OP DE BAND

Sedert het verschijnen van de „Dialektatlas van Belgisch-Limburg en Zuid-Nederlands-Limburg" (1962) beschikt de dialektoloog voor Zuid-Nederland en aangrenzende Noordnederlandse gebieden over uitgebreid materiaal. Doordat steeds dezelfde zinnetjes afgevraagd werden, is dit materiaal uiterst geschikt voor de studie van fonetische, morfologische en ook lexikologische feiten in hun geografische verspreiding. Ook enkele punten uit de syntaxis kunnen achterhaald worden, maar wie de door prof. Blancquaert opgestelde vragenlijst kent, weet dat die in de eerste plaats niet bedoeld was om een uitgebreid onderzoek van de syntaktische kenmerken van onze dialekten mogelijk te maken [1].

Met de bandopnemer kan de dialektoloog ter plaatse vrij gesprek opnemen. Daardoor beschikt hij over syntaktisch zeer betrouwbaar materiaal, dat hij sekuur kan ontleden en waaruit hij o. m. kan afleiden welke syntaktische elementen in één of meer dialekten gebruikt worden. Zeer belangrijk is daarbij dat hij ook kan nagaan in welke verhouding konkurrerende strukturen worden gebruikt. Zeker zitten in een bandopname niet alle syntaktische normen van een dialekt gevat. Een „goede" bandopname betekent niet een opname waarin alle fonemen, morfemen en syntaktische strukturen vertegenwoordigd zijn, wel een opname waarin een taal werd vastgelegd, die in haar natuurlijke vorm door een echt dialektspreker werd gesproken. De dialektoloog kan daardoor niet alleen syntaktische kenmerken beschrijven en vergelijken, maar het is hem ook mogelijk de klanken zeer nauwkeurig te beluisteren, de assimilatieverschijnselen waar te nemen en ook te letten op intonatieverschijnselen.

Daar de bandopnamen een ideale aanvulling zouden zijn bij het materiaal van de Reeks Nederlandse Dialektatlassen, werd het plan opgevat dat het Seminarie voor Vlaamse Dialektologie te Gent, dat gesticht werd door prof. Blancquaert, een verzameling bandopnamen van Zuidnederlandse dialekten zou aanleggen. In maart 1961 werd een schuchtere poging gewaagd om dialekt op de band vast te leggen : Dikkebus (N 119) kwam het eerst aan de beurt. De opname was een sukses. Maar de afstand van Gent naar Dikkebus wees ook op het nijpende probleem van de dekking der reiskosten. Door het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk

[1] Zie ook E. BLANCQUAERT *Na meer dan 25 jaar Dialect-onderzoek op het terrein* 1948, p. 13.

Onderzoek werd aan prof. Pée in juli 1962 een krediet verleend, waardoor het mogelijk werd de reis- en eventueel ook de verblijfkosten aan de opnemers te vergoeden. Ongelukkig beschikt het Seminarie voor Vlaamse Dialektologie te Gent over te weinig personeel, zodat de opnemingen niet zo vlug konden gebeuren als gewenst was. Daarenboven is de wintertijd weinig geschikt om vooraf een reisplan op te maken, daar sneeuw, mist en ijzel een autotocht naar soms ver afgelegen gemeenten gevaarlijk kunnen maken. Daarbij laten de eksamens in de universiteit gedurende een tweetal maanden weinig tijd aan de medewerkers. Daar de sprekers vaak uit het landbouwersmilieu komen, zijn de maanden juli, augustus en september minder geschikt, want dan heeft de boer weinig tijd om te vertellen over zijn werk. Door die verschillende oorzaken zijn de opnamen niet zo talrijk als aanvankelijk werd gehoopt. Toch menen we dat het zin heeft, enigszins aansluitend bij het artikel *Dialekten op de band*, door W. G. Rensink [1] een en ander mee te delen over wat in de periode april 1963 tot 15 juli 1966 door het Seminarie voor Vlaamse Dialektologie gepresteerd werd om de Zuidnederlandse dialekten op de band vast te leggen.

In totaal werd in 258 plaatsen opgenomen. Op enkele plaatsen na gebeurden de opnemingen steeds met een Telefunken M 25- of met een Revox-toestel.

De sprekers.

Als sprekers traden mensen op die in de gewone omgang een bepaald dialekt spreken. Ze dienden autochtoon te zijn. Ook gold als eis dat de ouders in dezelfde plaats geboren waren en er geleefd hadden. Niet altijd voldeden onze sprekers aan de laatste eis, maar de opnemer probeerde toch altijd van de gesprekleider of van een aanwezige dialektspreker te vernemen, of het dialekt „echt" was. Als er afwijkingen waren, werd dit zoveel mogelijk genoteerd.

In de meeste gevallen was na enkele minuten gesprek nog weinig te merken van enige vrees voor de mikrofoon. Voor een goed verteller telt in de eerste plaats het verhaal en de belangstelling die de toehoorder (de gesprekleider) heeft voor het verhaal.

De leeftijd van onze sprekers vertoont nogal verschillen. Toch zijn de meeste sprekers ten minste 60 j. oud. Dat geldt vooral voor Frans-Vlaanderen, waar de mensen die nog gemakkelijk en vlot Vlaams spreken, uiterst zeldzaam zijn in de jongere generaties.

[1] *Taal en Tongval* X (1962), p. 184-195.

Opnamen die de basis dienden te vormen van een licentiedissertatie, illustreren in de meeste gevallen de taal van 2 of 3 generaties, omdat in de dissertatie ook onderzocht diende te worden of er verschillen bestaan in de taal van sprekers die vrij sterk in leeftijd verschillen.

Bij de keuze der sprekers werd geen groot belang gehecht aan het beroep. Toch zijn een groot deel van onze sprekers landbouwers of mensen die een beroep hebben dat hen niet dwingt lang of vaak hun woonplaats te verlaten. Daar invloed van andere dialekten zoveel mogelijk vermeden diende te worden, leken die mensen ons de geschikste sprekers.

In enkele plaatsen traden als spreker één of twee zegslieden van de Dialektatlassen op : Asper (O 86), Petegem (O 196), Postel (K 242b), Rumbeke (N 39), Wachtebeke (I 169), Wilmarsdonk (K 224) ; in Frans-Vlaanderen : Bollezele (b 15), Eringem (N 48), Meteren (N 161) en Noordpene (N 95).

De gesprekleider.

Bij de meeste opnamen trad als gesprekleider iemand op die hetzelfde dialekt sprak als de spreker of althans een taal welke die van de proefpersoon dicht benaderde. In veel gevallen was de gesprekleider een lid van het Seminarie voor Vlaamse Dialektologie. Vaak traden ook onze studenten als gesprekleider op. Op hen werd immers een beroep gedaan om in hun woonplaats een geschikt dialektspreker te vinden.

In Frans-Vlaanderen kon prof. Pée als Westvlaming wel goed over de baan met de mensen. Zij verstonden zijn taal vrij gemakkelijk. V. F. Vanacker daarentegen, wiens dialekt Oostvlaams-Brabants is, diende zijn taal aan te passen. Soms ging dat niet zo gemakkelijk, maar na enkele kontakten met Frans-Vlamingen kon hij zijn taal toch zo hervormen dat de konversatie vrij vlot verliep [1]. In enkele plaatsen trad de heer H. Sohier uit Tetegem (H 79) als gesprekleider op. Hij zocht voor ons ook enkele geschikte sprekers. De heer M. Verhaest, als bereisd kenner van Frans-Vlaanderen, bracht er ons met zeer interessante mensen in kontakt en leidde ook enkele gesprekken met hen.

De opnemingen.

Waar het mogelijk was, kwam slechts één dialektspreker aan het woord. Soms waren er ook wel twee. Gesprek van meer sprekers werd

[1] Sommige Frans-Vlamingen interpreteerden zijn taaltje weliswaar als *schoon Vlaams ut den Belgieken* en bedoelden daarmee ons ABN waarvan ze wel wisten dat het sterk van hun *krom Vlaams* afweek.

slechts bij uitzondering opgenomen, omdat een groot aantal sprekers te gemakkelijk leidt tot dooreenspreken, wat het transcriberen sterk bemoeilijkt.

Bijna altijd werd bij de sprekers thuis opgenomen. Daardoor voelden ze zich meer op hun gemak. Het opnemen ter plaatse biedt nochtans ook enig nadeel : Niet altijd kunnen geluiden van buiten uit vermeden worden. In onze plattelandsgemeenten kraait niet alleen een haan of blaft onverwacht een hond, maar ook zware vrachtauto's schokken er voorbij. Niet altijd werd gelet op een klok, waarvan het getik het gesprek begeleidt en stoort. Vooral wanneer het buiten koud is, gebeurt de opname in de keuken. Kan men het dan de brave huisvrouw kwalijk nemen dat ze in het vuur gaat poken of wat kolen op de kachel giet, terwijl haar man maar steeds verder babbelt met de vreemde indringer? Elke dialektopnemer die met de bandopnemer werkt, kan vertellen hoe een ideale opname onverwacht gestoord werd. Maar tegenover de mogelijke negatieve faktoren bij de opname thuis staat dan toch het niet te onderschatten voordeel dat het gesprek in zijn meest natuurlijke vorm wordt vastgelegd.

Gewoonlijk gingen de opnemers met zijn tweeën op stap. Als het enigszins mogelijk was, werd de bandopnemer niet in de kamer geplaatst waar de spreker en de gesprekleider zaten. Dat bood het voordeel dat de spreker alleen maar de microfoon voor zich had en niet geïntrigeerd werd door de bandopnemer zelf. De opnemer kan zo ook gemakkelijker de intensiteit van de opname regelen.

Duur.

De lengte van de opnamen vertoont nogal wat verschillen. Er werd met snelheid 19 opgenomen op BASF-banden, type LGS 35, op spoelen van 18 cm. diameter. Vele van onze opnamen duren daardoor ± 48 minuten, de tijd waarop de sprekers noodgedwongen tot zwijgen kwamen omdat de band vol was gesproken. Niet altijd waren de sprekers zo spraakzaam. Toch zijn, zoals uit de lijst blijkt, opnamen korter dan 15 min. uiterst zeldzaam. Voor elke plaats mag gemiddeld een duur van ± 30 min. gerekend worden.

Inhoud.

Doordat in de eerste plaats gedacht werd aan het opnemen van vrij gesproken dialekt, werd in het gesprek geen vast onderwerp behandeld. De gesprekleider hield rekening met de belangstelling en de belevenissen van de spreker om het gesprek vlot te krijgen en te houden. Bij de meeste sprekers is alles vrij gemakkelijk gegaan. Het is de opnemers opgevallen

dat oudere mensen in de meeste gevallen interessanter sprekers bleken te zijn dan de jonge. De gesprekken met vrouwen waren vaak een ongedwongen babbeltje over koetjes en kalfjes. Dat gebeurde ook wel eens bij mannen, maar dezen bleken in veel gevallen zeer interessante dingen te kunnen vertellen over vroegere toestanden en werkmethodes.

Gedeeltelijk wordt de inhoud van de bandopnamen bepaald door het beroep van de sprekers. Velen zijn landbouwers. Dat is o. m. te verklaren uit het feit dat deze klasse van mensen misschien wel het meest ter plaatse blijft wonen. Daardoor zijn ze ook goede dialektsprekers. Onze opnamen bevatten een rijke verzameling gegevens over het landbouwbedrijf vroeger en nu.

Geografische spreiding.

Op de kaart zijn alle plaatsen aangeduid waar een of meer bandopnamen werden gemaakt. Doordat niet zeer systematisch werd gewerkt, vertooont het gebied waar werd opgenomen, nog een reeks lacunes.

Vele van onze opnamen zijn te danken aan onze studenten. Enkelen zochten niet alleen in hun eigen gemeente een goed dialektspreker, maar vonden voor ons ook in andere plaatsen geschikte mensen.

We kregen ook heel wat hulp van de onderwijzers tot wie we ons wendden. Sommigen onder hen waren ook flinke gesprekleiders. In 1962 onderzocht L. Theyskens, assistent bij het Seminarie voor Nederlandse Taalkunde, in samenwerking met inspekteur G. Rombaut, de uitspraak van het Nederlands bij leerlingen in het kanton Oudenaarde-Ronse. Daardoor konden we voor onze bandopnamen een beroep doen op de onderwijzers uit dat gebied. Deze samenwerking verklaart de dichte bezetting van de zuidwestelijke hoek van Oost-Vlaanderen.

Het gebeurde wel eens dat een van onze studenten ook zijn vader enthousiast wist te maken voor ons werk. Zo ging de heer L. Verhaert uit Nieuwmoer-Kalmthout (K 189b) in zijn streek met ons op stap, waardoor we enkele geslaagde opnamen konden maken in de noordwestelijke punt van de provincie Antwerpen. Daarbij sluiten de opnamen aan waarvoor G. De Schutter zorgde. In de buurt van zijn dorp, Hoogboom (K 221a), kon hij heel wat mensen kontakteren met wie zeer geslaagde opnamen gemaakt werden. Bijzonder belangrijk zijn daarbij de gesprekken die opgenomen konden worden in Lillo (I 149), Wilmarsdonk (K 224) en Oorderen (K 223). Immers, door de uitbreiding van de Antwerpse haven op de rechteroever van de Schelde moesten de inwoners van deze gemeenten hun woonplaatsen verlaten en zich verspreid in andere streken gaan vestigen. Juist voor dat gebeurde, konden we daar aan het werk gaan,

zodat in het Seminarie voor Vlaamse Dialektologie een trouw beeld bewaard wordt van deze dialekten. Een speciaal geval is dan nog Oosterweel (K 244a), dat reeds meer dan twintig jaar geleden door dezelfde oorzaak van de kaart is verdwenen. Door een gelukkig toeval vonden wij nog een inwoner van dit verdwenen dorp, die op de grens van de gewezen gemeenten Oosterweel en Oorderen een café openhield.

De opnamen in het oostelijk deel van de provincie Antwerpen kwamen tot stand dank zij L. Theyskens. Ook enkele studenten zorgden er voor goede sprekers.

Het zuidwestelijk deel van Vlaams-Brabant is vrij goed bewerkt. Dat hebben wij te danken aan E. Eylenbosch, die goed vertrouwd is met dat gebied.

Zeer verdienstelijk werk leverde ook J. Taeldeman, die als leerling-assistent, veel werk op zich heeft genomen. Dat het hele Meetjesland en ook een strook in het aangrenzende Westvlaamse gebied zo grondig werden bewerkt, is het resultaat van zijn werk.

Het enige gebied waar de dichte bezetting te verklaren is door een systematisch georganiseerd onderzoek, is Frans-Vlaanderen. Een eerste verkenningstocht werd, onder leiding van prof. Pée, ondernomen in augustus 1964. Pogingen om mensen te vinden die informant waren geweest voor de Dialektatlas leverden slechts een mager resultaat op : Vele van die mensen waren na ± 30 jaar overleden. Er moest gezocht worden naar nieuwe, geschikte dialektsprekers. Daar o. m. uit de op band vastgelegde gesprekken met de Frans-Vlamingen duidelijk blijkt hoe sterk het Vlaams er achteruit gaat, werd al het mogelijke gedaan om in Frans-Vlaanderen zo spoedig mogelijk op te nemen. Hier hadden we niet alleen de taak dialekten in een bepaald stadium van hun ontwikkeling vast te leggen, maar we moesten er voor zorgen in de gaaftse vorm op band op te nemen wat spoedig verdwenen zal zijn. Men kan de snelle achteruitgang van het Vlaams in die streek betreuren, maar men mag ook niet blind zijn voor de realiteit. Onze Frans-Vlaamse sprekers zijn in de meeste gevallen mensen van ten minste 60 jaar. Hier en daar vonden we wel een jongere spreker, maar dat waren toch uitzonderingen. Over het algemeen vertellen de sprekers dat hun eigen kinderen nog Vlaams begrijpen, maar het niet meer spreken. Hun kleinkinderen spreken geen Vlaams meer en snappen ook niet veel van wat hun grootouders in het Vlaams zeggen. Dezen betreuren dat wel in veel gevallen, maar vinden dat het geen zin heeft tegen de stroom op te roeien. De kinderen moeten in het leven vooruit kunnen, en dat kan in Frankrijk alleen maar met het Frans. De moderne tijd die zo veel oude gewoonten verdringt, doet in Frans-Vlaanderen op een vrij

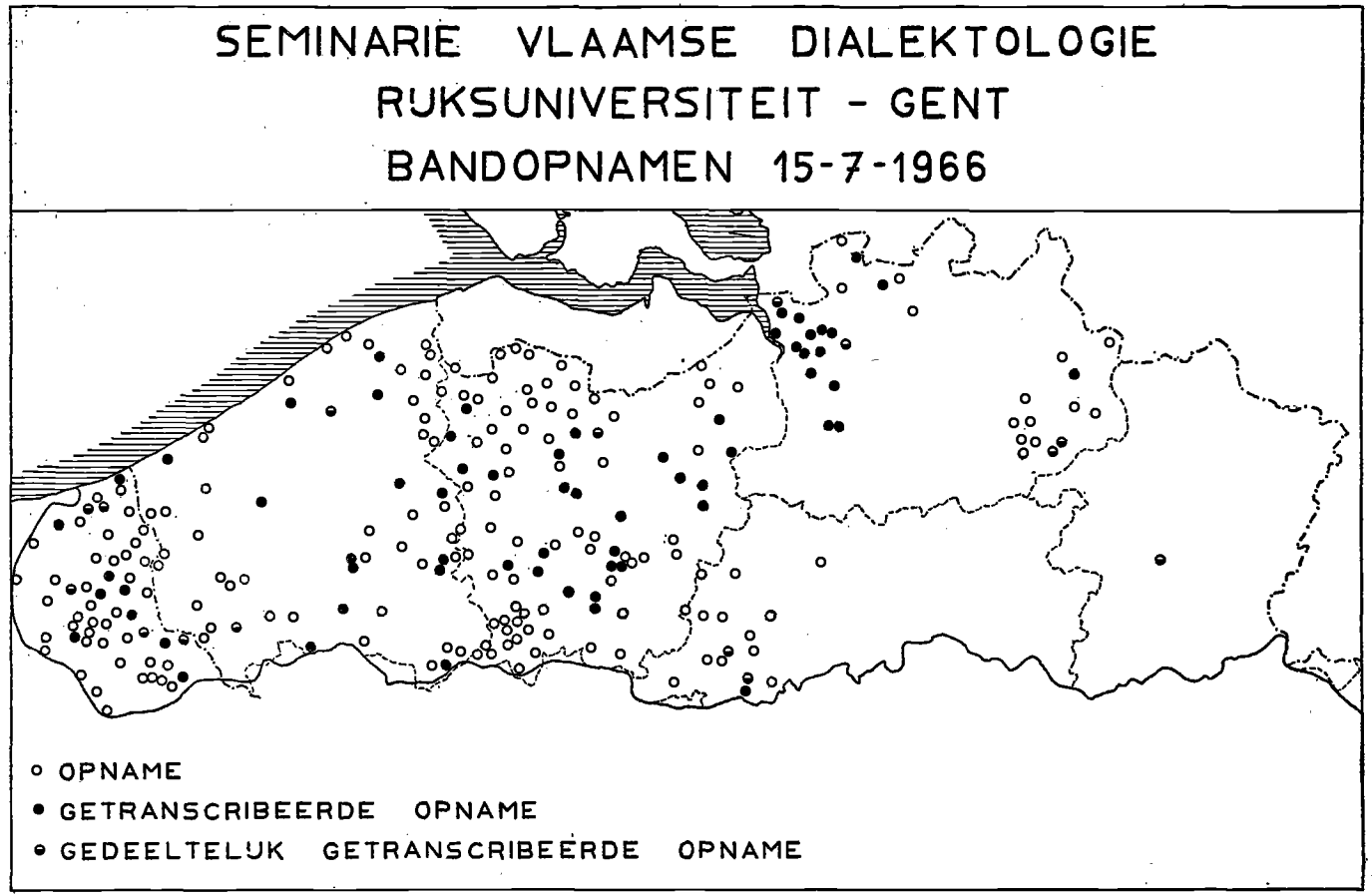
SEMINARIE VLAAMSE DIALEKTOLOGIE
RUKSUNIVERSITEIT - GENT
BANDOPNAMEN 15-7-1966
OPNAME
GETRANSCRIBEERDE OPNAME
GEDEELTELUK GETRANSCRIBEERDE OPNAME

brutale wijze het Vlaams verdwijnen. De school, het maatschappelijk leven en ook het feit dat veel jonge mensen het platteland verlaten, zijn misschien wel de belangrijkste faktoren die de snelle achteruitgang van het Vlaams in de meest westelijke hoek van ons taalgebied verklaren.

Juist omdat de Vlaamse dialekten dreigen te verdwijnen, besloten wij in elke gemeente, waar door een deel van de autochtone bevolking nog Vlaams wordt gesproken, ten minste 1 opname te maken. In totaal zullen dat ± 90 gemeenten zijn, waaronder verscheidene met slechts een paar honderd mensen. Tot 15 juli werd in 57 plaatsen opgenomen. Niet altijd kwamen de opnamen gemakkelijk tot stand. Vaak werd een beroep gedaan op de pastoor of de gemeenteseretaris. De Frans-Vlamingen hebben we leren kennen als vriendelijke mensen. Zoals hierboven reeds werd aangeduid, zijn vele van onze sprekers in Frans-Vlaanderen landbouwers geweest. Van hen kregen we zeer interessante dingen te horen, met een schat van woorden en uitdrukkingen. Als het hele Frans-Vlaamse gebied bewerkt is, zal het Seminarie over een zeer belangrijk archief beschikken, dat door de dreigende verdwijning van de Vlaamse dialekten in die streek nog grotere waarde zal krijgen. We hopen dat we met de Frans-Vlaamse opnamen toch een deel van de rijke schat die in die deialekten verborgen zit, voor de Vlaamse dialektstudie zullen kunnen redden.

Uitwerking.

Op de kaart hadden we meer plaatsen aangeduid willen zien met een getranscribeerde opname. Ook hier laat het gebrek aan medewerkers zich scherp voelen. Het ideaal zou zijn dat we van elke opname een transcriptie bezitten. Helaas, van dat ideaal zijn we ver verwijderd.

De transcripties die al gemaakt zijn, geven zo getrouw mogelijk de oorspronkelijke tekst weer, in een grotendeels vernederlandste vorm, d.w.z. alle woorden of woordvormen, eventueel ook woorddelen met aanduiding van herhalingen en aarzelingen, zonder aanduiding van fonetische eigenaardigheden. Zuiver fonetische transcripties lijken ons niet nodig en in de huidige omstandigheden niet te realiseren.

Enkele studenten die een fonologische beschrijving hebben gegeven van hun dialekt hebben nochtans een deel van de opnamen fonetisch getranscribeerd.

De licentiedissertaties waarin syntaktische kenmerken van een dialect worden beschreven, gebruiken getranscribeerde teksten waarin niet gelet wordt op fonetische eigenaardigheden.

Een klein deel van het door het Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek verleende krediet mocht na aanvraag, ook gebruikt worden

als vergoeding aan studenten die een transcriptie gemaakt hadden van een of meer opnamen, meestal van hun eigen dialekt. Daardoor was het toch mogelijk een deel van ons materiaal reeds zo te bewerken dat de eerste basis werd gelegd voor wetenschappelijk onderzoek van het dialektmateriaal op de band.

Lijst van de bandopnamen (tot 15 juli 1966).

Legende.

Kolom 1. — Naam van de plaats [1], gevolgd door een verwijzing naar de provincie waarin de plaats ligt, eventueel nog met het nummer van de band als er meer dan 1 werd gemaakt. De naam van de plaatsen waar voor de Reeks Nederlandse Dialektatlassen niet werd opgenomen, is kursief gedrukt.

Kolom 2. — Nummer van de plaats, volgens het systeem Grootaers-Kloeke.

Kolom 3. — Duur van elke opname, tot op een minuut afgerond.

Kolom 4. — Gegevens over de spreker(s) in kode :

a) het Romeinse cijfer geeft de leeftijd van de spreker aan (I : geboren voor 1880, II : van 1880 tot 1889, III : van 1890 tot 1899, IV : van 1900 tot 1910, V : van 1910 tot 1919, VI : van 1920 tot 1929, VII : van 1930 tot 1939, VIII : vanaf 1940).

b) de klein letter staat voor het geslacht.

c) het Arabische cijfer verwijst naar het beroep van de informant (1 = boer(in), 2 = tuinder, 3 = landbouwarbeider, 4 = handelaar winkelier, herbergier, 5 = zelfstandig beroep, 6 = bediende, 7 = rijks- of gemeenteambtenaar, 8 = handarbeider, 9 = scholier, student, 0 = zonder beroep).

Kolom 5. — De letter *t* in deze kolom geeft te kennen dat er een woordelijke transcriptie van de band bestaat ; dezelfde betekenis hebben in feite de letters *d. s.* die gebruikt worden voor de banden getranscribeerd met het oog op een licentieverhandeling over *syntaxis* ; het teken *d. f.* wijst op een fonetische, met daarnaast een woordelijke transcriptie, gemaakt voor een licentieverhandeling over *fonologie* ; er moet wel op gewezen worden dat deze laatste transcripties meestal niet volledig zijn (gewoonlijk ongeveer een kwartier van elke band).

Kolom 6. — Het jaar waarin de opname is gemaakt.

[1] Gespeld zoals in het *Systematisch en alfabetisch register van plaatsnamen voor Nederland, de Nederlands sprekende delen van België en Noord-Frankrijk en het noordwesten der Duitse Bondsrepubliek.* (Amsterdam-Antwerpen. 1962).

Plaats	Nummer	Duur	Spreker(s)	Transcr.	Jaar
Aalst (OV) I	O 61	46	III m 8 — V v 8		1963
II		41	IV v 5 — V m 6		1963
Aalter (OV) I	I 187	47	VI v 1 — VIII v 8	d.s.	1963
II		32	V m 1 — VI v 1	d.s.	1963
III		38	VI m 8 — VI v 0	d.s.	1963
Adegem (OV)	I 155	41	III m 5		1965
Ardooie (WV)	N 41	38	III m 5		1966
Arneke (FV)	N 55	95	II m 4		1966
Asper (OV)	O 86	48	III m 7 — III v 0	t	1965
Asse (B)	O 162	40	IV v 1 — V m 1		1965
Assenede (OV)	I 161	42	III m 1		1965
Avelgem (WV)	O 187	48	V m 5		1966
Balen (A)	K 277	47	IV m 8		1965
Bambeke (FV)	N 57	37	II m 3 — III m 3		1964
			IV m 7 — IV m 1		
Bassevelde (OV)	I 160	47	III m 1		1965
Bavegem (OV) I	O 42	48	IV v 7 — VII v 4	d.s.	1962
IIa		21	VII v 0 — VII m 8	d.s.	1962
IIb		19	VII v 0 — VII m 5	d.s.	1962
III		37	III m 6 — VII m 8	d.s.	1962
Bavinkhove (FV)	N 99	33	IV m 5 — IV m 5		1965
Beernem (WV)	I 183	43	III m 5		1965
Berchem (OV)	O 199	22	IV m 8 — VI m 5		1963
Berendrecht (A)	I 120	36	IV m 8 — VIII v 0	t	1964
Bergen (FV) I	N 5	7	V m 5		1964
II		22	V v 0		1966
III		8	V v 0		1966
Bevere (OV)	O 97	15	V m 8 — VI m 1		1963
Beveren/IJzer (WV)	N 16	27	II m 7		1964
Blankenberge (WV)	H 3	48	IV m 6		1965
Boechoute (OV)	I 135	48	II m 7 — IV v 0		1965
Boeschepe (FV) I	N 111	32	IV v 0 — IV m 1		1964
II		28	II m 8	t	1964
Boezinge (WV)	N 70	33	III m 8 — IV v 0		1965
Bollezele (FV)	b 15	48	IV m 4 — IV v 4		1966
Borre (FV)	N 156	28	III m 7		1965
Bossuit (WV)	O 191	47	I m 3 — I m 3	t	1964
Brasschaat (A) I	K 226	12	III m 8		1965
II		34	III m 1	t	1965
Bray-Duinen (FV)	H 81a	47	IV v 0	t	1965
Bredene (WV)	H 17	24	II m 7 — III m 5 —		1964
			III m 1 — III m 4		
Broekkerke (FV)	b 7	36	II m 1		1966
Brugge (WV) I	H 36		IV v 8 — V m 8	d.s.	1963
II			VIII m 9 — VIII v 0	d.s.	1963
III			III v 0 — III v 0	d.s.	1963
Buischeure (FV)	b 20a	29	II m 1		1964

Plaats	Nummer	Duur	Spreker(s)	Transcr.	Jaar
Clairmarais (FV) I	b 22	32	III v 0		1964
II		18	III m 2		1964
Damme (WV)	H 14	48	II m 8		1965
Deinze (OV)	O 14	26	II m 5		1965
Dentergem (WV)	O 2	48	V m 5		1966
Dessel (A) I	K 275	27	III m 1	t.	1965
II		11	III m 1	t.	1965
Deurne (A)	K 245	39	VI v 0	t.	1965
Dikkebus (WV) I	N 119	47	III m 5 — IV m 7	t.	1961
II		49	I m 1		1963
Donk (OV)	I 154b	47	IV m 1		1964
Doornzele (OV)	I 196a	47	III m 8	t.	1964
Dudzele (WV)	H 12	34	III m 1	t.	1964
Dworp (B)	O 289	22	III m 1		1965
Ebblingem (FV)	N 148	22	V m 1 — VI m 1		1965
Edegem (A)	K 281	47	II v 8	t.	1964
Eeklo (OV)	I 158	26	VI m 4		1965
Eizeringen (B)	O 160a	28	IV m 7		1964
Ekelsbeke (FV)	N 52	40	II v 1 — IV m 4 — IV v 1 — VI m 1		1964
Ekeren (A)	K 225	42	III m 1	t.	1964
Elingen (B) I	O 253	64	IV m 1 — V v 1	t.	1963
II		26	IV v 1		1963
III		40	IV v 0 — VIII m 4		1963
Elsegem (OV)	O 195	24	IV m 1		1963
Elverdinge (WV) I	N 66	33	III v 8		1966
II		15	V m 1		1966
Eringem (FV)	N 48	33	II v 1 — IV v 8		1965
Ertvelde (OV)	I 164	48	III m 5		1966
Erwetegem (OV)	O 122	45	VI m 4	t.	1964
Esen (WV) I	H 109	48	II m 2	d.s.	1965
II		48	VII m 5	d.s.	1965
III		48	V v 0	d.s.	1965
Essen (A)	K 189	48	II m 1 — III m 1		1965
Etikhove (OV)	O 203	35	V m 1 — V m 4		1963
Evergem (OV)	I 200	45	IV m 1	t.	1965
Geel (A) I	K 307	28	II m 5		1963
II		31	VI v 8 — VII v 8		1963
III		41	III v 8		1964
Geluveld (WV)	N 76	23	III m 1 — IV v 0		1964
Gent (OV) I	I 241	48	V v 6 — V v 0	d.s.	1964
II		48	III m 8 — III v 0	d.s.	1964
III		46	VIII m 9 — VIII m 9	d.s.	1964
Gentbrugge (OV)	I 248	36	II m 8	t.	1965
Geraardsbergen (OV)	O 228	35	II m 4 — III v 8		1966
Gijvelde (FV) I	H 81	33	II m 3 — IV m 2		1964
II		12	VI m 8		1964

Plaats	Nummer	Duur	Spreker(s)	Transcr.	Jaar
Gijzenzele (OV)	O 28	48	V m 5		1966
Godewaarsvelde (FV)	N 107	28	IV m 4	t.	1964
Grembergen (OV)	I 259	47	V m 5	t.	1964
Halle (B) I	O 286	35	V v 0		1964
II		37	I v 0 — III v 6		1964
III		25	III m 5	t.	1965
Hansbeke (OV)	I 228	47	III m 1	t.	1964
Hardifort (FV)	N 94	25	IV m 1 — V m 7 VI m 1		1965
Hasselt (L) Ia	Q 2	11	VIII v 8 — VIII v 8	d.f.	1963
Ib		19	III m 6	d.f.	1963
IIa		18	II v 0	d.f.	1963
IIb		23	I m 4 — II m 8	d.f.	1963
IIIa		16	III m 5 — IV m 5	d.f.	1963
IIIb		16	VI m 8 — VI m 8	d.f.	1963
Heestert (WV)	O 186	48	IV m 4 — VI m 1		1966
Hekelgem (B)	O 153	47	VI m 2 — VI m 2 VII m 2		1964
Herne (B)	O 275	10	VII m 8		1965
Herzele (FV)	N 58	47	IV m 1 — V m 1	t.	1964
Heule (WV)	N 89	14	II m 8		1964
Hillegem (OV)	O 129	45	V m 6 — V m 8		1966
Hoeke (WV)	I 121	40	IV m 4		1965
Hoevenen (A)	K 222	47	II m 5	t.	1964
Hofstade (OV)	O 59	48	III m 1 — III v 1		1966
Hondegem (FV)	N 108	18	V m 1		1965
Hondschote (FV)	N 13	33	III m 7		1965
Hoogboom (A)	K 221a	44	IV m 1 — V v 0	t.	1964
Houtem/Veurne (WV)	H 87	48	IV m 1 — V m 5		1966
Houtkerke (FV)	N 59	44	III m 5 — VI m 5		1966
Hove (A)	K 281a	43	III m 0	t.	1965
Huise (OV)	O 90	36	VI v 0		1965
Jabbeke (WV) I	H 32	34	III m 8	d.f.	1964
IIa		17	VI m 4	d.f.	1964
IIb		31	IV m 5	d.f.	1964
III		14	VIII m 8	d.f.	1964
Kaaster (FV)	N 109	32	IV m 1		1965
Kachtem (WV)	N 44	48	V v 0		1966
Kalmthout (A)	K 201	48	II m 8 — V m 8		1965
Kanegem (WV)	I 224	48	II m 5		1966
Kapelle (FV)	N 1a	21	III m 4 — III v 0	t.	1964
Kapelle-Broek (FV)	b 12	30	III m 1		1965
Kapellen (A)	K 221	48	II v 8 — IV v 5	t.	1965
Kaprijke (OV)	I 157	48	III m 1 — VII v 0		1965
Kester (B) I	O 243	29	V m 5		1965
II		33	IV m 1		1965
Killem (FV)	N 12	22	IV m 1		1965

Plaats	Nummer	Duur	Spreker(s)	Transcr.	Jaar
Kleit (OV) I	I 154 a	50	III m 1	t.	1964
II		46	II m 3	t.	1964
III		48	II m 8	t.	1964
De Klinge (OV)	I 145	48	I m 1		1965
Knesselare (OV)	I 185	48	II m 5	t.	1965
Koksijde (WV)	H 43	33	IV m 7	t.	1965
Koudekerke-Dorp (FV)	N 2	24	III m 4		1965
Kruishoutem (OV)	O 84	48	II m 1		1965
Kwaadieper (FV)	N 9	19	III m 3		1964
Kwaremont (*Lamont*) (OV)	O 200	15	III v 0		1963
Lapscheure (WV)	I 124	45	V m 4		1965
Larum (A) I	K 307a	37	IV v 0		1964
II		39	II v 0 — II m 1		1964
III		36	III m 1		1964
Lauwe (WV)	N 143	15	III m 8		1964
Ledegem (WV)	N 81	37	IV m 8	t.	1965
Ledringem (FV)	N 56	32	VI m 1		1966
Leffrinkhoeke (FV)	H 77	25	V m 5		1965
Lembeek (B)	O 290	22	IV v 8	t.	1964
Lembeke (OV)	I 159	36	IV m 3 — IV v 0		1965
Lemberge (OV)	O 23	47	IV m 1 — V m 1		1966
Letterhoutem (OV)	O 48	47	II v 0	t.	1965
Leupegem (OV)	O 197	8	IV m 4		1963
Lillo (A)	I 149	41	IV m 5	t.	1964
Lissewege (WV)	H 9	45	III v 0		1965
Lochristi (OV)	I 203	47	V m 2 — V m 2		1965
Loenhout (A)	K 205	48	IV m 5 — IV m 5		1965
Lokeren (OV)	I 208	48	III v 0	t.	1965
Lombardsijde (WV)	H 45	30	II m 7		1964
Lotenhulle (OV)	I 225	40	II m 5		1966
Louise-Marie (OV)	O 203a	25	III m 1		1963
Lozere (OV)	O 19a	45	III m 1	t.	1965
Maldegem (OV)	I 154	47	III m 5		1964
Mater (OV)	O 123	47	V m 8 — VI m 8		1966
Meerhout (A) I	K 312	45	IV v 0 — IV m 4	d.f.	1963
II		26	VIII v 9 — VIII m 9 VIII m 9	d.f.	1963
Melden (OV)	O 198	45	IV m 5 — V m 5		1963
Melsen (OV) I	O 31	22	IV m 5		1964
II		47	III m 5		1964
Mendonk (OV) I	I 198	22	III m 1	t.	1964
II		35	IV m 7 — V m 7		1964
III		41	I m 8	t.	1964
Merendree (OV)	I 229	46	II m 1		1965
Merris (FV)	N 159	25	II v 0 — III m 7		1965
Meteren (FV)	N 161	30	III m 7	t.	1964
Meulebeke (WV)	N 43	48	III m 8		1966

Plaats	Nummer	Duur	Spreker(s)	Transcr.	Jaar
Middelburg (OV)	I 126	47	II m 1		1965
De Moeren (FV)	H 82	47	V m 1	t.	1964
Moerkerke (WV)	I 152	48	IV m 1		1965
Mol (A)	K 276	47	IV m 8		1965
Munkzwalm (OV)	O 113	48	III m 1 — IV v 1	t.	1965
Nazaret (OV)	O 18	42	V m 4		1965
Neerpede (B)	O 247b	47	V m 2		1964
Nevele (OV)	I 233	48	VI m 5		1966
Nieuwmoer (A) I	K 189b	45	IV m 1 — IV v 0	d.s.	1963
			VI m 1 — VI m 8		
II		40	IV m 1 — IV v 0	d.s.	1963
			IV v 0 — VII v 7		
III		47	VIII v 0 — VIII v 0	d.s.	1963
Noordpene (FV)	N 95	41	III m 5	t.	1964
Nukerke (OV)	O 202	25	III m 1		1963
Ochtezele (FV)	N 92	32	IV m 1 — IV m 1		1966
Oedelem (WV)	I 153	87	III v 0 — III m 1		1965
Oekene (WV)	N 40	42	III m 1	t.	1964
Oeselgem (WV)	O 6	48	III v 0 — IV m 3		1966
Okselare (FV)	N 100	42	III m 5 — IV m 1		1965
Olsene (OV)	O 11	48	V m 8		1966
Oorderen (A)	K 223	48	IV m 1	t.	1965
Oosteeklo (OV)	I 163	47	V m 5		1964
Oosterlo (A)	K 309a	41	IV m 5		1964
Oosterweel (A)	K 244a	41	III m 1	t.	1965
Oosterzele (OV)	O 30	48	II m 1 — III m 5		1966
Oostkappel (FV)	N 10a	42	III m 1		1966
Oostrozebeke (WV)	O 4	40	III m 5		1966
Oostwinkel (OV)	I 189	39	V m 1		1965
Ottergem (OV)	O 55	48	IV m 1		1966
Oudenaarde (OV) I	O 98	25	IV m 8		1963
II		21	III m 5		1963
III		48	II v 0		1963
Oudezele (FV)	N 60	25	IV m 1		1965
Pamel (B) I	O 158	32	III m 1 — v 1		1964
II		11	V m 7		1964
Parike (OV)	O 211	41	IV m 1		1966
Pepingen (B)	O 244	19	I m 1		1965
Petegem (OV)	O 196	45	II m 8		1963
Pollinkhove (WV)	N 20	25	V m 1 — VI m 5		1965
Poperinge (WV)	N 67	40	III m 6 — V m 7		1963
Postel (A) I	K 242b	12	III m 8		1965
II		33	III m 8		1965
Pradeels (FV)	N 157	33	II m 8 — III m 1		1965
Rekspoede (FV)	N 11	41	III v 0 — VI m 6		1964
Reningelst (WV)	N 114	48	V m 5		1966
Retie (A)	K 241	43	II m 1		1965

Plaats	Nummer	Duur	Spreker(s)	Transcr.	Jaar
Roesbrugge-Haringe (WV)	N 17	47	111 m 5		1965
Ronse (OV) I	O 265	10	V m 4		1963
II		10	IV m'8		1963
III		27	IV m 7		1963
IV		31	IV m 7		1963
V		17	IV v 0		1963
VI		17	IV m 8		1963
Ruien (OV)	O 192	21	IV m 8		1963
Ruiselede (WV)	I 223	33	III m 5	t.	1964
Rumbeke (WV)	N 39	29	III m 4	t.	1965
Schorisse (OV)	O 205	35	III m 6 — IV m 7		1966
Semmerzake (OV)	O 33	39	IV m 4	t.	1965
Sijsele (WV)	H 41	29	VI m 7 — VI v 0		1965
Sint-Baafs-Vijve (WV) I	O 77	48	VIII v 6 — VIII v 8	d.s.	1964
II		45	IV m 8 — V m 4	d.s.	1964
III		24	II m 4 — III m 8	d.s.	1964
Sint-Denijs (WV)	O 190	48	II m 1 — III m 5		1966
Sint-Gillis-Dendermonde (OV) I	I 264	25	II v 0 — IV m 8 — V m 6	d.s.	1963
II		40	IV m 1 — IV m 7	d.s.	1963
III		46	II m 1 — III m 1 — V m 1 — VI m 1	d.s.	1963
Sint-Gillis-Waas (OV)	I 173	48	IV m 4		1965
Sint-Joris-ten-Distel (WV)	I 184	35	V v 0		1965
Sint-Laureins (OV) I	I 156	48	III m 3		1965
II		48	IV v 0		1965
III		25	II v 0		1965
Sint-Lenaarts (A)	K 209	48	IV m 5 — VII m 8 — VII m 8		1965
Sint-Lievens-Houtem (OV)	O 47	42	V m 8	t.	1965
Sint-Margriete (OV)	I 130	47	III m 1		1965
Sint-Niklaas (OV)	I 175	71	III m 2	t.	1965
Sint-Pauwels (OV)	I 174	40	IV m 1		1965
Sint-Pieters-Leeuw (B)	O 250	24	III m 8		1965
Sleidinge (OV)	I 195	41	IV m 7 — IV v 0		1966
Stabroek (A)	K 203	47	IV m 8	t.	1964
Steenbeke (FV)	N 156	33	IV m 1 — IV m 1 — V v 1		1965
Steenhuize-Wijnhuize (OV)	O 143	48	V m 7		1966
Steenvoorde (FV) I	N 104	10	III m 5	t.	1964
II		44	II m 5 — III m 1 — III m 6 — III m 5	t.	1964
III		48	III m 7 — III v 0		1964
Stelen (A)	K 307b	42	II m 1 — VI v 0		1964
Strazele (FV)	N 158	26	II m 1 — IV m 1		1965
Strijtem (B)	O 159	43	IV v O — IV v 0 VIII m 9		1965

Plaats	Nummer	Duur	Spreker(s)	Transcr.	Jaar
Tenaart (A) I	K 273a	26	I m 1		1964
II		38	II m 1		1964
Terdegem (FV)	N 103	20	II m 3 — III m 1 — III m 5		1965
Tetegem (FV) I	H 79	29	IV m 1	t.	1964
II		23	III m 3		1966
Tielrode (OV)	I 214	34	V v 1	t.	1965
Tielt (WV)	H 123	48	I m 5		1966
Uksem (FV) I	H 80	47	III v 1 — V m 1	t.	1965
II		13	IV v 2		1966
Ursel (OV)	I 186	48	III m 1		1965
Vilvoorde (B)	P 10	48	II v 8 — III m 8		1966
Vleteren (FV)	N 110	16	III v 0		1965
Vlezenbeek (B) I	O 247	16	IV m 0		1964
II		29	IV m 1		1964
Vlierzele (OV)	O 49	48	VI m 2		1966
Vrasene (OV)	I 177	36	IV m 5		1965
Waarschoot (OV)	I 190	40	III v 0 — V v 0		1966
Waasmunster (OV) I	I 212	48	III m 1	d.s.	1965
II		48	VI m 7	d.s.	1965
III		48	VIII m 8	d.s.	1965
Wachtebeke (OV)	I 169	31	II m 5 — III m 5		1966
Wakken (WV) I	O 5	27	IV v 0	t.	1964
II		20	V m 5	t.	1964
Warrem (FV)	N 6	33	IV m 1 — IV m 7		1965
Waterland-Oudeman (OV)	I 131	42	III m 3		1965
Watervliet (OV)	I 133	48	IV m 5		1965
Wemaars-Kappel (FV)	N 96	48	III m 1 — V m 1		1966
Wenduine (WV)	H 4	42	VI m 8 — VI m 8		1966
Wervik (WV)	N 130	48	VI m 5	t.	1965
Westende (WV)	H 44	47	III m 7 — VI v 0 — VI v 0		1965
Westkappel (FV)	N 10	33	IV m 8		1966
Westouter (WV)	N 115	26	VI m 7		1963
Wetteren (OV)	I 255	45	IV m 7 — V m 8	t.	1964
Wilder (FV)	N 50	25	III m 1	t.	1965
Wilmarsdonk (A)	K 224	41	II m 1 — II v 1	t.	1964
Wingene (WV)	H 119	48	II m 5 — II v 0	t.	1965
Winkelom-Heide (A)	K 312a	42	VII v 0		1964
Winnezele (FV)	N 61	45	V m 7	t.	1964
Woesten (WV) I	N 65	38	V m 1		1964
II		5	VI v 0		1964
Wondelgem (OV)	I 201	27	VI m 1		1966
Wontergem (OV)	O 7	48	V m 1		1966
Wormhout (FV)	N 53	47	III m 1	t.	1964
Wulveringem (WV)	H 88	47	I m 5		1964
Wuustwezel (A)	K 204	48	III m 1 — VI m 1	t.	1965

Plaats	Nummer	Duur	Spreker(s)	Transcr.	Jaar
Zandvliet (A) I	I 119	37	IV m 4		1964
II		42	II m 5 — VI v 0	t.	1964
Zandvoorde (WV)	H 19	70	II m 1	t.	1965
Zegers-Kappel (FV) I	N 51	18	III m 1	t.	1964
II		48	IV m 5		1964
Zele (OV) I	I 258	48	II m 8	d.s.	1964
II		42	III m 8	d.s.	1964
III		47	VII m 5	d.s.	1964
Zelzate (OV)	I 165	48	V m 5		1965
Zerkel (FV)	N 151	48	IV m 1		1965
Zermerzele (FV)	N 93	48	II v 0 — III m 3		1965
Zillebeke (WV)	N 75	78	VI m 5		1966
Zittaart (A)	K 311a	42	III m 1 — IV m 1 — VII v 8 — VIII m 9	d.f.	1963
Zomergem (OV)	I 192	48	IV m 4		1966
Zonnegem (OV)	O 53	48	IV m 1		1966
Zottegem (OV)	O 117	36	V m 6	t.	1964
Zoutenaaie (WV)	H 92	35	III m 3		1965
Zuidpene (FV)	N 98	18	III m 1		1965
Zulzeke (OV)	O 201	16	V m 4		1963

V. F. VANACKER en G. DE SCHUTTER.

WOORD EN ZAAK

Een van de grootste Nederlandse taalgeleerden vertelde in een van zijn colleges over een boer bij hem uit de buurt die eens met zijn koe naar de os ging. Een student protesteerde, dat men in zijn streek naar de bul ging. Verontwaardigd over deze interruptie herhaalde de hooggeleerde zijn eigen formulering van het gebeurde.

DESKUNDIG

Dialektdeskundige : „Naar uw taal te oordelen heeft uw wieg in Pekela gestaan„.
Oude man : „Klopt precies ! Dat wil zeggen vanaf mijn dertiende jaar ! ...”

(Ontleend aan de *Winschoter courant* van 25.1.1966).

WOORDEN ALLEEN VOOR NOORDHOLLANDERS

Z'n woorden bennen goed, maar de eende legge de aiere.

(Ontleend aan COR BRUIJN, *De zaadsjouwers*).

Copyright of Taal & Tongval is the property of Amsterdam University Press and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.